

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vniuers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

9 De merciu[m] uenditione, quas alioqui uenditor seruatur[us] erat ad
temp[us], quo plus fore[n]t ualiturae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

num transit ad eum. Aut venditio perfecta nondum est, & tunc fas est mercatori voluntate mutata, maius pretium, quam antea exigeret, ac vt postea dicam, venditio non censetur perfecta, donec sit pretium solutum, vel fides data, & accepta de pretio soluendo, aut pignus, vel fide iussor datus, vt suo loco explicabo.

De mercium venditione, quas aliqui venditor seruaturus erat ad tempus, quo plus forent valitura.

CAPVT IX.

SÆPENVMERO contingit, vt quis merces suas seruet ad tempus, quo sunt plus æstimandæ; & tamen precibus emptoris cogitur eas statim vendere credita pecunia. Vnde quæstio est apud Doctores, An tunc sit ius venditori vendendi merces tantidem, quanti esset eas venditurus eo tempore, ad quod erat seruaturus: de qua re Innocentius Hostien. Ioannes Andreas, Panormitanus, Ancharanus, & alij in cap. *Nauiganti*, & in cap. *In ciuitate, de usur.* Sotus lib. 6. de *Institia* quæst. 4. art. 2. Couarruias lib. 2. *variæ resolut.* cap. 3. num. 6. Maior in 4. *dist.* 13. quæst. 32. Angelus *Vsura* 1. num. 33. Rosel. *cod. verb.* num. 38. Siluest. *cod. verb.* 2. quæst. 2.

Certum, & exploratum est posse mercatorem tunc plurius merces vendere credita pecunia, quam numerata: posse itidem tantum vendere, quanti æstimarentur eo tempore, ad quod fuerat seruaturus. hoc enim aperit colligitur ex cap. *Nauiganti, de usur.* & communis est omnium sententia, huiusmodi mercatorem à quantitate pretij debere tantundem deducere, quanti æstimantur pericula, labores, impensæ, quas fecisset in suis mercibus seruandis vsque ad tempus, quo plus venderentur. Ratio vtriusque est; quia talis venditor pretium non auget ratione temporis, sed damni, quod patitur, cum esset seruaturus merces ad tempus, in quo plus eas vendidisset. Deinde quia lucrum, aut damnum non censetur, nisi deductis periculis, quibus subiecta res est.

Dubitationem habet, quo pacto in tali mercium venditione pretium constituendum, & taxandum sit? Respondeo, tripliciter illud pretium posse constitui. Aut enim statim certum pretium taxatur, sed rejicitur in mensē Maium taxandum. Sic, vendo tibi mensuram tritici tanti, quanti æstimabitur in mensē Maio, in quo etiam aliqui venditurus. Aut tertio in hunc modum constituitur: Vendo tibi mensuram tritici ea lege, vt quo die volueris, & quem elegeris intra mensē Maium proximè venturum, debeas mihi tantum pretium soluere, quanti æstimabitur eo die. Ita Siluester, & Couarruias locis supra memoratis. Si venditor igitur primo modo pretium constituat, tantum debet vendere, quanti certo, & probabiliter creditur mensura tritici in mensē Maio æstimanda; alioqui enim si minus verisimiliter sit valitura tantundem, & non plus potest exigere.

Sed quid si dubium sit, an plus tunc temporis valitura sit? Respondeo, pro ratione dubij posse statim ei rei pretium imponi, ita vt emptor, & venditor sint in venditione partes, vt videlicet tantum pretium statim taxetur, quantum creditur in mensē Maio futurum, & eo maius, aut minus, quo plus minusve creditur mensura tritici valitura: tunc enim, tam venditor, quam emptor potest aliquid lucrari, vel perdere.

Quid verò, si venditor secundo modo pretium constitua, ita nempe. Vendo tibi mensuram tritici, vt tantum pretij mihi soluas, quanti in mensē Maio æstimabitur. Sed in mensē Maio, cum vno, & triginta diebus conset, mensura tritici, vno die plus, altero minoris æstimatur.

Quæres iam, quantum pretium sit emptor soluturus.

Respondeo cum Siluestro, & Couarruias, pretium esse soluendum tantum, quantum ad plures dies mensis Maii continuatur, & durat; ita, vt si mensura tritici ad plures dies æstimata sit sex aureis, totidem emptor soluere cogatur: quare si in mensē Maio tria pretia fuerint, summum, infimum, & medium, & hoc fuerit communius, frequentius, & diuturnius toto mensē, eo pretio debet emptor tritici mensuram soluere.

Eadem ratio est de solutione pretij, quando rejicitur ad certam hebdomadam mensis Maii, & in ea hebdomada variauerit pretij æstimatio, vel cum ea solutio rejicitur ad certum diem mensis Maii, & in eo die varium erit tritici pretium: nam etiam intra hebdomadam, immò intra vnum diem solent rerum pretia augeri, & minui. Et igitur ad pretium soluendum, quod communius, frequentius, & diuturnius in ea hebdomada, vel die designato exiterit.

Quæres itidem, an talis venditor possit mensuram tritici vendere cum ea conditione, vt emptor soluat ad mensē Maium, pretium iustum, sed summum, quo tunc æstimabitur. Respondeo cum Siluestro, minime; quia venditor eligit sibi meliorem conditionem: nam cum in mensē Maio futura sint tria pretia, infimum, summum, & medium, fieri posset, vt venditor in mensē Maio eligeret diem, in quo triticum infimo pretio æstimatur, ergo nequit ab initio sibi summum pretium eligere, sed debetia dubio, & in incerto relinquere.

Secundo quaeritur, Quid sit dicendum, quando Titius mercator erat asportaturus suas merces in alium locum, in quo plus eas erat venditurus, quam vbi eas habet, & rogatus à Caio, vt illas sibi vendat in eo loco, vbi sunt merces, vendit eas, tuta ne conscientia Caio vendat, quanti æstimantur in eo loco, ad quem erat deportaturus, ibique venditurus. Hanc quæstionem tractant Innocentius, Hostienis, Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij in cap. *Nauiganti, de usura*, Salicetus in l. *Ad hoc, C. de usur.* quæst. 20. Medina *De restitutione rebus per usur. acquisit.* quæst. 82. Et Hostienis quidem negat Titium ad faciem salua conscientia posse, quia fortassis, aut detulisset merces in alium locum, aut in itinere eas perdidisset. At Innocentius, Ioannes Andreas, Panormitanus, Salicetus, Medina, & alij æstimant, posse Titium vendere eo pretio, quod merces valebant in eo loco, ad quem erat eas asportaturus; ita tamen, vt ex eo pretio deducat pericula, labores, & impensas in deportandis mercibus faciendas.

Et tertio, ita dicendum videtur. Quemadmodum enim mercator, qui erat seruaturus merces ad tempus, quo essent plus valitura, potest, integra, ac salua conscientia, plurius vendere ratione damni, quod patitur, sic etiam asportaturus merces ad locum, vbi plus æstimantur, potest carius vendere, quam valeant in loco, vbi eas vendit ab emptore rogatus.

Tertio quaeritur, Verum mercator licitè merces vendat eo pretio, quo nunc æstimantur, cum eo tamen pacto, vt emptor auget pretium, si hinc ad Pascha, æstimantur plus, quod si minus, pretium præiens, quo nunc æstimantur, & emuntur, nihil minuat. Proculdubio tale pactum est iniquum; quia multo melior est conditio venditoris, cum nihil ex pretio possit amittere, emptor verò cogitur pretium augere, si plus merces æstimata fuerint. Angelus *Vsura* 1. num. 62. Rosella *eodem verbo*, num. 20. Siluester *Vsura* 2. quæst. 5. Ex Hostienis, & Archidiacono.

Quarto quaeritur, quid sentiendum, quando Titius mercator vendit merces carius credita pecunia, eo quod erat eas seruaturus ad tempus, in quo sint plus, an minoris valitura? Dubij sumus. Superius dictum est, cum posse plurius vendere; quia erat merces seruaturus ad tempus, in quo certo plus essent æstimandæ. Nunc quæstio est, An idem iuris sit, quando Titius suas merces esset seruaturus ad tempus, de quo dubij sumus, plurius ne an mino-

tis aestimabuntur. Deinde, An tuto carius vendat, tamen si merces minimè in aliquo tempore dilaturus esset, Caiet. 2. 2. docet in eiusmodi euentu non esse necessarium eiusmodi conditionem, vt mercator suas merces seruaturus fuisset in alio tempore; quia in cap. In ciuitate, vbi agitatur hic casus, nihil tangitur de istiusmodi conditione, verum id tantum, si dubium fuerit, siur plus, an minus merces valitura. At merito Sor. Nauarr. Couar. eius sententiam confutant: quia id, quod definitur e. In ciuitate, intelligi debent iuxta id, quod decretum est expresse in e. Naviganti, vbi additur conditio de mercatore seruaturus merces in alio tempore.

Accedit, quod tota ratio, ob quam liberum est Titio mercatori carius vendere, credita pecunia, merces, est damnatum, quod sustinere compellitur: atqui nullo reuera dampno afficitur, nisi seruaturus merces foret ad tempus, quo plures aestimabuntur. Dicit Caiet. aliud esse, quando dubitatur plus ne, an minus valitura sint merces: tunc enim, non melioris est conditionis venditor, quàm emptor, siquidem venditor lucrabitur quidem, si merces minus postea valuerit; emptor verò lucrificiet, si merces plures deinde fuerint aestimatae.

Sed hoc argumento solum probatur, licet Titio tunc certo pretio merces suas vendere, quando dubitamus, num futuro tempore merces plures, an minoris aestimabuntur, quam sit pretium, quo nunc mercator merces suas vendit: tunc enim venditor, & emptor pariter sunt conditionis siquidem futurum pretium, quo modo poterit esse maius eo pretio, quod nunc taxatur, sic etià poterit esse minus, ac ideo emptor poterit lucrari, & perdere eadem ratione qua venditor. At verò alius est casus, qui nunc controuertitur, An videlicet mercator, cum vendit merces credito, plures possit vendere, quàm numerata, & soluta statim pecunia, quando dubitatur, An tempore solutionis mercium pretium futurum sit maius, an minus eo, quod nunc mercator taxat, sed tamen non est dubium futurum esse maius, pretio praesenti, quo nunc merces communiter aestimantur, quia certo, vel probabiliter creditur pretium futurum tunc maius fore, quam sit praesens, quod nunc valent merces. Et certe in hoc casu probari nequit id, quod sentit Caiet. Nisi enim mercator seruaturus esset suas merces ad illud tempus, nequit plures vendere, quàm modo valeant. Idque ratio ostendit, quia venditor melioris esset conditionis, quàm emptor; & quia ratione temporis pretium mercator auget, quod est absurdum.

Quintò quaeritur, Quid de eo genere venditionis sentiendum sit mercatoribus alicubi gentium vsitato, quod Itali vocant (à gli scont) quod tale est. Merces si vendentur oblata statim, & soluta pecunia, emerentur 30. nummis argenteis, vel summum 32. sed quia venduntur credito ad sex menses pretio venduntur 37. vel 38. nummis argenteis, ea conditione, vt si emptor pretij solutionem anticipauerit, minuat, & eo minus ve, quo citius anticipato soluerit. In hoc igitur genere venditionis mercatores si vendant merces dilata ad annum pecuniae solutione, pretium augent habita ratione 10. vel 8. ad 100. hoc est, habita ratione decem, vel octo, quae ex centum quotannis lucrificere possent: ac proinde cum vendunt expectata solutione ad sex menses, augent pretium pro ratione quatuor, vel quinque ad centum.

Et ideo cum emptor deinde pretij solutionem anticipat, pretium minuunt iuxta rationem octo vel decem ad centum in singulos annos? Respondeo, hoc genus venditionis futuram implicitam, & tacitam continere, quia mercator ratione temporis pretium auget. Quidam verò eam venditionem ab vsura liberant; quia mercatores ab initio pretium taxantes, habent rationem pretij summi, quod valent merces, si praesenti pecunia vendantur; & postea pretium minuunt, quod ad infimum iustum, pro emptor pretij solutionem anticipat. At enim sic profecto tale genus venditionis ab vsura liberari non potest; quia cum merces 32. nummis argenteis vendentur, si statim pecunia solueretur est summum pretium iustum: & tamen si pretium iustum in annum differatur, augent mercatores pretium vsq; ad 42. ar-

genteos, vel saltem vsq; ad 40. Exiguunt enim vsura iustum pretium summum decem, vel octo nummos; quia totidè in singulos annos possent acquirere ex centum sua industria, & opera, si centum in negotiationem conferrent. Quare alij quidam contendunt, eiusmodi venditionem, qualem haecenus explicuimus, liberam esse ab vsura, eo quod venditores tantummodo pretium exigant ratione lucri cessantis. Sed neque hoc etiam admitti potest. Primum; quia non omnes tantumdem lucrarentur, cum non omnes in negotiationem pecunias conferunt. Deinde, ratione lucri, quod cessat, venditor, nequit aliquid exigere, nisi aut post moram, aut culpam emptoris, aut nisi esset merces venditurus alteri statim soluto pecunia, & nisi certo foret, vel probabiliter lucraturus. Et tamè tales mercatores vendunt credita pecunia, minimè alioqui venditori alteri pretio praesenti. Postremo, quia pretium augent, non quod futurum esset verè, sed quod esse posset. Et tamen S. Thom. 2. 2. q. 78. art. ad 1. omnino negat ratione lucri, quod posset esse, & potest impedi, aliquid exigere licitum esse, quia quod futurum est vendi, & emi potest. Quemadmodum obligantur, seu pignori dantur, promittuntur, & legantur futura l. Nec emptio. ff. De contrab. empt. c. l. si iustum. ff. actionib. empt. c. vend. c. l. interdum. ff. De verb. oblig. c. l. Et quia nondum. ff. De pignorb. l. 1. ff. De cond. c. demonst. c. insert. de legat. 2. Ea quoque. Non tamè, quod solum habet, vt possit esse, quare tale genus venditionis non videtur esse liberum ab vsura: ac venditores tales quamuis in iudicio non puniantur, vbi talis contractus est vsuratus, tuta tamen conscientia id facere nequeunt. Consuetudo vbi talis extiterit, eos quidem à poena iudiciali, non tamen à culpa liberabit.

De emptione, qua fit anticipata pretij solutione.

CAPVT X.

QVAE anticipato pretio emi solent, aliquando sunt futura, veluti cum emuntur fructus arborum futuri, vel terra fructus, vel partus animalium, vel iactus retis, aut aleae, vel auium. Aliquando verò iam sunt praesentia, sed non statim emptori traduntur, vt praedia, vel domus.

Hinc igitur prima quaestio exiit, An quando merces emuntur anticipato pretio, emptor tuta conscientia possit minoris emere, quam tempore traditionis valebant? Constantis est omnium sententia non posse minoris emi, & vsuram esse, si minoris emantur: id enim lucrum tanquam vsurarium condemnari videtur in e. Naviganti. c. e. In ciuitate, de vsur. In tali enim emptione mutuum implici, te, & tacite continetur. Nam cum ego emo à te decem vini amphoras mihi ad certum tempus soluendas, quae 30. aureos nummos valent, & emo quinque, & viginti tibi statim solutis, perinde facio, ac si mutuos dem quinque, viginti aureos, vt soluas ad tempus 30. quoniam pretium rerum tantum est, quantum aestimantur, cum traduntur: ergo qui minoris emit merces quam valeant tempore traditionis, iniustitiam, & vsuram committit.

Secundò quaeritur, An sint aliqua genera mercium, quae licet minoris emantur anticipata pretij solutione? Duae sunt opiniones, vna est afferentium, lanas posse minoris emi; ac proinde à regula generali lanarum emptionem excipi. Ita Sorus lib. 6. de iustitia quest. 4. art. 1. ad 4. Cordub. in Summa casuum. q. 85. Id probant, Primò, quia lanæ aliter emi nequeunt, nisi anticipato pretio, eo quod lanarum domini pecunijs indigent ad postea emenda, & alia necessaria, quibus pecora opus habent.

Deinde, si lanæ venderent munerata pecunia, cum traduntur, minoris emerentur: possunt igitur minoris emi, cum anticipato pretio emuntur. Item, quia non videtur lanæ idem pretium habere, nisi illud, quo solent mercatores eas emere anticipato. Praeterea, quando lanæ emuntur anticipata pecunia, soluntur tantummodo spe, & multis pericu-